

I.Frank's Reading Method
(metoda czytania I.Franka)

RYCERSKOŚĆ WIEŚNIACZA I INNE OPOWIADANIA

Włoski
z Giovannim Vergą

Seria opowiadań o sycylijskich namiętnościach
w specjalnym przełożeniu według metody I.Franka,
służącej do skutecznej nauki języków obcych

Poznań 2024

AUDIO*

https://ifrank.pl/audio_fragment_rycerskosc_wiesniacza

POBIERZ
i ćwicz wymowę
w trakcie czytania

*AUDIO jest udostępniane jako osobny plik: play lista mp3

Spis treści

CAVALLERIA RUSTICANA

Rycerskość wieśniacza

LA LUPA

Wilczyca

L'AMANTE DI GRAMIGNA

Kochanka Graminii

CAVALLERIA RUSTICANA

(rycerskość wieśniacza; cavalleria, f — rycerskość, szlachetność, hojność, honor; rusticano — wiejski, chłopski, sielski)

Turiddu Macca, il figlio della gnà Nunzia (Turiddu Macca, syn donny Nunzia; *Turiddu* — /zdrobn./ od *Salvadore*), come tornò da fare il soldato (po powrocie z wojska: „jak wrócił robić w żołnierce”; *tornare*), ogni domenica si pavoneggiava in piazza coll’uniforme da bersagliere e il berretto rosso (w każdą niedzielę przechadzał się po placu w mundurze bersaliera i czerwonym berecie; *pavoneggiare* — rozkłada ogon /przen./, popisywać się, paradować; *pavone*, m — paw; *bersaliere*, m — bersalierz, strzelec), che sembrava quello della buona ventura (który wyglądał jak ten /co ma/ jarmarczny wróżbita; *sembrare* — wydawać się; być podobnym do; *ventura*, f — los, szczęście; *buona ventura* — dobry los, *mala ventura* — pech, tutaj przepowiednia, wróżbita), quando mette su banco colla gabbia dei canarini (który go kładzie na ławie obok klatki z kanarkami; *mettere* — ustawiać; *gabbia*, f — klatka; *canarino*, m — kanarek: kanarki i papugi były wykorzystywane do wyciągania szczęśliwych losów/bilecików). Le ragazze se lo rubavano cogli occhi (dziewczyny kradły = pożerały go wzrokiem; *rubare* — kraść; *cogli* = con gli; *occhio*, m — oko), mentre andavano a messa col naso dentro la mantellina (gdą szły na mszę z nosami w pelerynach; sycylijskie zwyczaje nakazywały, żeby dziewczyny przykrywały twarze; *col* = con il), e i monelli gli ronzavano attorno come le mosche (a bachory brzęczały wokół niego jak muchy; *monello*, m — chuligan, bachor; chłopak; *ronzare* — grasować, brzęczeć, kręcić

się, uwijać; mosca, f — mucha). Egli aveva portato anche una pipa col re a cavallo che pareva vivo (przywiózł /ze sobą/ też fajkę z królem na koniu, który wyglądał jak żywy; portare — przynosić, przywozić; col = con il; cavallo, m — koń: a cavallo — na koniu, konno; parere — wydawać się), e accendeva gli zolfanelli sul dietro dei calzoni (i zapalał zapalaki z tyłu spodni; accendere — zapalać; zolfanello, m — zapalaka z siarką; zolfo, m — siarka; dietro — z tyłu, z tylnej strony; calzoni, m, pl — spodnie), levando la gamba, come se desse una pedata (podnosząc nogawkę, jakby dawał kopa; gamba, f — noga /od stopy do kolana/; levare — podnosić; dare — dawać; pedata, f — uderzenie nogą, pchnięcie).

1. Turiddu Macca, il figlio della gnà Nunzia, come tornò da fare il soldato, ogni domenica si pavoneggiava in piazza coll'uniforme da bersagliere e il berretto rosso, che sembrava quello della buona ventura, quando mette su banco colla gabbia dei canarini. Le ragazze se lo rubavano cogli occhi, mentre andavano a messa col naso dentro la mantellina, e i monelli gli ronnavano attorno come le mosche. Egli aveva portato anche una pipa col re a cavallo che pareva vivo, e accendeva gli zolfanelli sul dietro dei calzoni, levando la gamba, come se desse una pedata.

Ma con tutto ciò Lola di massaro Angelo (ale przy tym wszystkim Lola, /córka/ ziemianina Angelo; ciò — to: con tutto ciò, ciò non di meno — niemniej jednak, jednak, wbrew temu; massaro, m — /reg./ farmer, rolnik, ziemianin, posiadacz ziemi) non si era fatta vedere né alla messa (nie pokazała się ani na mszy; far/si/ vedere — pokazywać /się/), né sul ballatoio (ani na balkonie), ché si era fatta sposa con uno di Licodia (bo wyszła za mąż: „stała się żoną” za człowieka z Licodii; /per/chè — dlaczego; dlatego, że; farsi — stawać się; sposo/a,

m/f — pan młody/panna młoda), il quale faceva il carrettiere (który był wozakiem; *carrettiere, m — wozak; carro, m — wóz*) e aveva quattro muli di Sortino in stalla (i miał w stajni cztery muły z Sortino; *mulo, m — muł*). Dapprima Turiddu come lo seppe (w pierwszej chwili jak się Turiddu o tym dowiedział; *dapprima — wcześniej, najpierw*), santo diavolone (święty diable; *diavolone, m — /wzmocn./ od diavolo, m — szatan, diabeł*)! voleva trargli fuori le budella della pancia (chciał wyrwać z niego flaki z brzucha: „wyciągnąć mu na wierzch flaki z brzucha”; *tirare — ciągnąć, wyciągać; budello, m /pl f budella, pl m budelli/ — /wulg./ jelito, flak; pancia, f — brzuch*), voleva trargli, a quel di Licodia (chciał wyrwać z tego Licodii)! Però non ne fece nulla (ale nie robił), e si sfogò coll’andare a cantare tutte le canzoni di sdegno che sapeva (i wyładowywał się śpiewając wszystkie znane mu pieśni oburzenia; *sfogarsi — wyładowywać się; cantare — śpiewać; canzone, f — piosenka; sdegno, m — obrzydzenie, złość*) sotto la finestra della bella (pod oknem piękności).

2. Ma con tutto ciò Lola di massaro Angelo non si era fatta vedere né alla messa, né sul ballatoio, ché si era fatta sposa con uno di Licodia, il quale faceva il carrettiere e aveva quattro muli di Sortino in stalla. Dapprima Turiddu come lo seppe, santo diavolone! voleva trargli fuori le budella della pancia, voleva trargli, a quel di Licodia! Però non ne fece nulla, e si sfogò coll’andare a cantare tutte le canzoni di sdegno che sapeva sotto la finestra della bella.

— Che non ha nulla da fare Turiddu della gnà Nunzia (że co Turiddu ma wspólnego z donną Nunzią), — dicevano i vicini (mówili sąsiedzi; *vicino, m — sąsiad*), — che passa la notte a cantare come una passera solitaria (jak on spędza noce śpiewając jak samotny

wróbel; *passare* — spędzać /o czasie/; *passero, m* — wróbel, drozd; *solitario* — samotny)?

Finalmente s'imbatté in Lola (w końcu natknął się na Lolę; *imbat-
tersi* — przypadkowo spotkać się; napaść) **che tornava dal viaggio alla
Madonna del Pericolo** (która wracała z pielgrzymki do Madonny del
Pericolo; *tornare* — wracać; *viaggio, m* — wyprawa; *tutaj/reg./pielgr-
zymka; pericolo, m* — niebezpieczeństwo), **e al vederlo, non si fece né
bianca né rossa** (a ta na jego widok zrobiła się ani biała, ani czerwona)
quasi non fosse stato fatto suo (jakby nie była to jej sprawa; *fatto, m*
— fakt, sprawa: *il mio / suo fatto* — moja sprawa).

— **Beato chi vi vede** (Błogosławiony, kto cię widzi; *beato, m* —
błogosławiony, szczęśliwy)! — **le disse** (powiedział do niej).

**3. — Che non ha nulla da fare Turiddu della gnà Nunzia, —
dicevano i vicini, — che passa la notte a cantare come una passera
solitaria?**

**Finalmente s'imbatté in Lola che tornava dal viaggio alla Ma-
donna del Pericolo, e al vederlo, non si fece né bianca né rossa quasi
non fosse stato fatto suo.**

— **Beato chi vi vede!** — **le disse.**

— **Oh, compare Turiddu** (a, przyjacielu/panie Turiddu; *compare,
m* — przyjaciel, towarzysz), **me l'avevano detto che siete tornato al
primo del mese** (powiedzieli mi, że wrócił pan pierwszego miesiąca
= na początku miesiąca; *dire; tornare*).

— **A me mi hanno detto delle altre cose ancora** (a mi powied-
ziano też o innych rzeczach; *cosa, f* — rzecz; *przedmiot; nieco, coś!*)
— **rispose lui** (odpowiedział; *rispondere* — odpowiadać). — **Che è
vero che vi maritate con compare Alfio, il carrettiere** (to prawda, iż

żeni się pani z wozakiem Alfio; *maritarsi* — wychodzić za męż; *marito*, *m* — mąż)?

— Se c'è la volontà di Dio (jeśli taka jest wola Boża)! — rispose Lola tirandosi sul mento le due cocche del fazzoletto (odpowiedziała Lola naciągając dwa kawałki chusteczki na brodę; *tirare* — ciągnąć, naciągając; *mento*, *m* — podbródek; *cocca*, *f* — końcówka chustki).

4. — Oh, compare Turiddu, me l'avevano detto che siete tornato al primo del mese.

— A me mi hanno detto delle altre cose ancora! — rispose lui. — Che è vero che vi maritate con compare Alfio, il carrettiere?

— Se c'è la volontà di Dio! — rispose Lola tirandosi sul mento le due cocche del fazzoletto.

— La volontà di Dio la fate col tira e molla (wypełnia pani wolę Bożą własnymi posunięciami; *tirare* — ciągnąć, targać; *mollare* — odpuszczając, powoli osłabiać /np. linę/: *tira e molla* = *tiremmolla* — *szarpanina*) come vi torna conto (tak, jak to opłacał dla pani; *conto*, *m* — *rachunek*, *rozrachunek*: *il conto torna* — *to się opłaca*)! E la volontà di Dio fu (a wola Boża była taka) che dovevo tornare da tanto lontano (że wróciłem z tak daleka) per trovare ste belle notizie, gnà Lola (aby znaleźć tę dobrą nowinę, donna Lolo; *trovare* — zastać, znajdować; *ste od /pot./ queste*)!

Il poveraccio tentava di fare ancora il bravo (biedak nadal starał się być odważny; *fare il bravo* — być brawurowy, odważny), ma la voce gli si era fatta roca (ale jego głos stał się ochryply; *roca* — *ochryply*); ed egli andava dietro alla ragazza (i on podążył za dziewczyną) dondolendosi colla nappa del berretto (kołysząc frędzlami czapki; *dondolare* — kołysząc; *nappa*, *f* — *frędzel /na czapce*) che gli ballava di qua e di là sulle spalle (która tańczyła tu i tam na jego ramionach;

ballare — *kołysać się; tańczyć*). A lei, in coscienza lungo (jej w głębi sumienia; *coscienza, f* — *sumienie; dusza: in /tutta/ coscienza* — *według sumienia, w głębi serca, szczerze*), *rincresceva di vederlo così col viso* (było przykro widzieć go z taką twarzą; *rincrescere* — *odczuwać skruchę, żal, współczucie*), *però non aveva cuore di lusingarlo con belle parole* (ale nie miała odwagi schlebiać mu pięknymi słowami; *lusingare* — *schlebiać, kusić*).

5. — La volontà di Dio la fate col tira e molla come vi torna conto! E la volontà di Dio fu che dovevo tornare da tanto lontano per trovare ste belle notizie, gnà Lola!

Il poveraccio tentava di fare ancora il bravo, ma la voce gli si era fatta roca; ed egli andava dietro alla ragazza dondolandosi colla nappa del berretto che gli ballava di qua e di là sulle spalle. A lei, in coscienza, *rincresceva di vederlo così col viso lungo*, *però non aveva cuore di lusingarlo con belle parole*.

— Sentite, compare Turiddu (słuchaj, panie/przyjacielu Turiddu), — gli disse *alfine* (powiedziała mu w końcu; *dire; alfine* — *w końcu; fine, f* — *koniec*), — lasciatemi raggiungere le mie compagne (pozwólcie mi wrócić do siebie: „dotrzeć do mojej wioski”; *lasciare* — */+ inf/ umożliwiać; raggingere* — *osiągnąć, dotrzeć; campagna, f* — *wioska*). Che direbbero in paese se mi vedessero con voi (co by powiedzieli w wiosce, gdyby zobaczyli mnie z panem)?...

— È giusto (zgadza się), — rispose Turiddu (odparł Turiddu; *rispondere*); — ora che sposate compare Alfio (teraz, gdy wychodzi pani za Alfio), che ci ha quattro muli in stalla (który ma cztery muły w stajni), non bisogna farla chiacchierare la gente (nie wolno pani zmuszać ludzi do gadania; *bisognare* — *mieć potrzebę; chiacchierare* — *gadać, plotkować; gente, f* — *naród, ludzie*). Mia madre invece,

poveretta (z drugiej strony moja biedna matka), la dovette vendere la nostra mula baia (musiała sprzedać naszą gniadą mulicę; *dovere* — powinność; *baio* — gniada; *umaszczenie konia* — brązowy z czarną grzywą), e quel pezzetto di vigna sullo stradone (za ten mały kawałek winnicy przy drodze; *pezzetto, m* — /zdr./ *od pezzo* — kawałek; *stradone, m* — szeroka droga, szosa), nel tempo ch'ero soldato (póki byłem w żołnierce).

6. — Sentite, compare Turiddu, — gli disse alfine, — lasciatemi raggiungere le mie compagne. Che direbbero in paese se mi vedessero con voi?...

— È giusto, — rispose Turiddu; — ora che sposate compare Alfio, che ci ha quattro muli in stalla, non bisogna farla chiacchierare la gente. Mia madre invece, poveretta, la dovette vendere la nostra mula baia, e quel pezzetto di vigna sullo stradone, nel tempo ch'ero soldato.

Passò quel tempo che Berta filava (skończył się ten czas, kiedy Berta przędła; *passare* — mijać /o czasie/; *filare* — prząść; *filo, m* — nić), e voi non ci pensate più al tempo (a pani już nie myślała o czasach; *pensare* — myśleć) in cui ci parlavamo dalla finestra sul cortile (kiedy rozmawialiśmy ze sobą z okna wychodzącego na podwórze), e mi regalaste quel fazzoletto (a pani dała mi tę chustkę; *regalare* — obdarowywać), prima d'andarmene (zanim wyjechałam; *andarsene* — odchodzić, wyjeżdżać), che Dio sa quante lacrime ci ho pianto dentro (że Bóg wie, ile łez w nią wyplakałem; *lacrima, f* — łza; *piangere* — płakać; *dentro* — wewnątrz) nell'andar via lontano (wyjeżdżając daleko; *lontano* — daleki, daleko) tanto che si perdeva persino il nome del nostro paese (że nawet nazwa naszego kraju ginęła; *perdersi* — ginąć, znikać). Ora addio, gnà Lola (a teraz żegnaj,

donna Lolo; ora — teraz; addio — żegnaj), facemu cunttu ca chioppi e scampau (pożegnajmy się: /reg./ “zróbmy wrażenie, że deszcz szedł i przestał”), e la nostra amicizia finiu (i nasza przyjaźń się skończyła).

7. Passò quel tempo che Berta filava, e voi non ci pensate più al tempo in cui ci parlavamo dalla finestra sul cortile, e mi regalaste quel fazzoletto, prima d'andarmene, che Dio sa quante lacrime ci ho pianto dentro nell'andar via lontano tanto che si perdeva persino il nome del nostro paese. Ora addio, gnà Lola, facemu cunttu ca chioppi e scampau, e la nostra amicizia finiu.

**ZAPRASZAMY DO ZAKUPU PEŁNEJ WERSJI
KSIĄŻKI**

www.ifrank.pl